

B.A. Semester - 2 (CBCS) Examination
March/April – 2026 (New Course)
SANSKRIT P3: HITOPADESH-MITRALABH (ELE-2)

Time: 2:30 Hours

Marks: 70

Instructions:

1. All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate marks.

- પ્રશ્ન-૧ (અ) નીચેનામાંથી કોઈપણ બે ગદ્યખંડોનું ભાષાંતર કરો. (૦૮)
- Que-1 (A) Translate any two of the following passages. (08)
- ૧) અહમેકદા દક્ષિણારણ્યે ચરન્નપશ્યમ્ । ઇકો વૃદ્ધવ્યાગ્રઃ સ્નાતઃ કુશહસ્તઃ સરસ્તીરે બ્રૂતે- ભો ભોઃ પાન્યાઃ
 ઇદં સુવર્ણકઙ્કણં ગૃહ્યતામ્ । તતો લોભાકૃષ્ટેન કેનચિત્પાન્યેનાલોચિતમ્ । ભાગ્યેનૈતત્સંભવતિ ।
 કિન્ત્વસ્મિન્નાત્મસંદેહે પ્રવૃત્તિર્ન વિધેયા । તન્નિરૂપયામિ તાવત્ । પ્રકાશં બ્રૂતે કુત્ર તવ કઙ્કણમ્ । વ્યાગ્રો
 હસ્તં પ્રસાર્ય દર્શયતિ । પાન્થોઽવદત્ - કથં મારાત્મકે ત્વયિ વિશ્વાસઃ । વ્યાગ્ર ઉવાચ શૃણુ રે પાન્થ, પ્રાગેવ
 યૌવનદશાયામતિદુર્વૃત્ત આસમ્ । નેકગોમાનુષાણાં વધાન્મે પુત્રા મૃતા દારાશ્ચ ।
 - ૨) અસ્તિ ભાગીરથીતીરે ગૃધ્રકૃટનામ્નિ પર્વતે મહાન્પર્કટીવૃક્ષઃ । તસ્ય કોટરે દૈવદુર્વિપાકાદ્ગલિતનખનયનો
 જરદ્રવનામા ગૃધ્રઃ પ્રતિવસતિ । અથ કૃપયા તજ્જીવનાય તદ્વૃક્ષવાસિનઃ પક્ષિણઃ
 સ્વાહારાત્કિચ્છિક્ષિદુદ્ધત્ય દદતિ । તેનાસૌ જીવતિ । શાવકાનાં રક્ષણં કરોતિ । અથ કદાચિદ્
 દીર્ઘકર્ણનામા માર્જારઃ પક્ષિશાવકાન્મક્ષયિતું તત્રાગતઃ । તતસ્તમાયાન્તં દૃષ્ટ્વા પક્ષિશાવકૈર્ભયાર્તેઃ
 કોલાહલઃ કૃતઃ । તદ્દ્વૃક્ષા જરદ્રવેનોક્તમ્ કોઽયમાયાતિ । દીર્ઘકર્ણો ગૃધ્રમવલોક્ય સંભયમાહ- હા
 હતોઽસ્મિ ।
 - ૩) અસ્તિ કલિઙ્ગવિષયે રુક્માઙ્ગદો નામ નરપતિઃ । સ ચ દિગ્વિજયવ્યાપારક્રમેણાગત્ય ચન્દ્રભાગાનદીતીર
 સમાવાસિતકટકો વર્તતે । પ્રાતશ્ચ તેનાત્રાગત્ય કર્પૂરસરઃસમીપં ભવિતવ્યમિતિ વ્યાધાનાં મુખાત્ કિંવદન્તી
 શ્રૂયતે । તદાત્રાપિ પ્રાતરવસ્થાનં ભયહેતુકમિત્યાલોચ્ય યથાવસરકાર્યમારભ્યતામ્ । તદ્દ્વૃક્ષા કૂર્મઃ
 સંભયમાહ- જલાશયાન્તરં ગચ્છામિ । કાકમૃગાવપ્યુક્તવન્તૌ એવમસ્તુ । તતો હિરણ્યકો વિહસ્યાહ
 જલાશયાન્તરે પ્રાપ્તે મન્થરસ્ય કુશલમ્ । સ્થલે ગચ્છતઃ કઃ પ્રતિકારઃ ।
- પ્રશ્ન-૧ (બ) નીચેનામાંથી કોઈપણ બે પંક્તિ સસંદર્ભ સમજાવો. (૦૬)
- Que-1 (B) Explain any two of the following with reference to the context. (06)
- ૧) સર્વસ્ય લોચનં શાસ્ત્ર યસ્ય નાસ્ત્યન્થ એવ સઃ ।
 - ૨) અનભ્યાસે વિષં વિદ્યા ।
 - ૩) ઉદ્યોગિનં પુરુષસિંહમુપૈતિ લક્ષ્મીઃ ।
 - ૪) અજ્ઞાતકુલશીલસ્ય વાસો દેયો ન કસ્યચિત્ ।
- પ્રશ્ન-૨ પ્રાણીકથાનાં ઉદ્ભવ અને વિકાસની યાત્રા વર્ણવો. (૧૪)
- Que-2 Describe the journey of origin and development of animal stories. (14)
- અથવા / OR
- પ્રશ્ન-૨ હિતોપદેશનાં રચયિતા વિષે માહિતી આપો.
- Que-2 Give information about the author of 'Hitopadesh' ।
- પ્રશ્ન-૩ સાહિત્યિક કૃતિ તરીકે હિતોપદેશનું મૂલ્યાંકન કરો. (૧૪)
- Que-3 Evaluate 'Hitopadesh' as a literary work. (14)
- અથવા / OR
- પ્રશ્ન-૩ હિતોપદેશ-મિત્રલાભનાં આધારે વિદ્યા અને ધનમહિમા વર્ણવો.
- Que-3 Describe 'Vidya' and 'Dhanmahima' based on 'Mitralabha' a part of 'Hitopadesh'
- પ્રશ્ન-૪ હરણ અને કાગડાની કથા વર્ણવી તેમાંથી પ્રાપ્ત થતા બોધની ચર્ચા કરો. (૧૪)
- Que-4 Narrate the story of the deer and the crow and discuss the lessons learned from it. (14)
- અથવા / OR
- પ્રશ્ન-૪ કર્પૂરતિલક હાથીની કથા વર્ણવી તેમાંથી પ્રાપ્ત થતા બોધની ચર્ચા કરો.
- Que-4 Narrate the story of the elephant named 'Karpuratilaka' and discuss the lessons learned from it.
- પ્રશ્ન-૫ નીચેનામાંથી કોઈપણ બે વિષય પર ટૂંકનોંધ લખો (૧૪)
- Que-5 Write short notes on any two of the following topics. (14)
- ૧) મિત્રલાભમાં પ્રદર્શિત દાનમહિમા
 - ૨) 'વસુધૈવ કુટુંબકમ્' ની ભાવના
 - ૩) સંહતિઃ કાર્યસાધિકા ।
 - ૪) મિત્રલાભ-શીર્ષક
